

переосмислити свої стосунки, змінити ставлення до життя і світу, який їх оточує.

Найбільш зворушливою у виставі є сцена, коли Пульхерія Іванівна зрозуміла, що скоро помре. Вона спокійно, з турботою і ніжністю усім дала настанови, як і де її поховати, як після її смерті доглядати за чоловіком. Коли її не стало, чоловік втратив жагу до життя і п'ять років не міг забути дружину: плакав, печалився, запустив господарство. І одного дня відчув, що Пульхерія має за ним незабаром прийти. Посвітлішав, утішився. Розказав з таким самим спокоєм і ніжністю у голосі, щоб поховали його поруч з жінкою. В кінці актори беруться за руки і разом ідуть за

куліси. Ця сцена викликала неабиякий щем у глядачів, які не могли стримати сліз.

Вистава «Старосвітські дідиці» Тараса Жирка має на меті не тільки утвердити Гоголя як українського письменника, якого «приватизував» свого часу ворожий сусід. А й майстерно змальовує багату і родючу землю, на якій ми живемо з давніх часів, вчить її любити і берегти. А ще показує, які добрі, сповнені любові стосунки були в українських родинях, яким щедрим і гостинним повсякчас був наш народ. Тому радить цінувати один одного, особливо нині, в час війни, триматися разом і бути відданими своїй батьківщині.

«Кар'єра, яку не спинили»

Ангеліна Велика

Під кінець року у театрі імені І. Франка відбулась прем'єра вистави «Кар'єра Артуро Уї, яку можна було спинити», за відомою політичною п'єсою Бертольда Брехта. Постановка Дмитра Богомазова змушує нас задуматись над питанням природи влади, тиранії, тоталітаризму та диктатури. Сьогодні, коли в Україні йде війна, ця п'єса набула нових гострих сенсів.

П'єса-памфлет задумана Брехтом ще 1935 року, коли письменник був у вимушеній еміграції в Штатах. Автор закінчив роботу над текстом аж у 1941 році у Фінляндії. То був час, коли нацистська Німеччина вже майже захопила Європу – світом ширилася масштабна кривава війна, і Брехта тоді цікавила тема злету «фюрера» як гангстера, виродка та лиходія. Письменник висміював тирана, показував, що насправді це лише цинічний і безжальний бандит, який нахабно захопив владу.

Дія у виставі відбувається на палубі великого корабля, що впевнено тримається обраного курсу, попри бурі та непогоду (сценографія Петра Богомазова). Неугодних та незгодних з обраним напрямком – цинічно викидають за борт. Гангстери шугають по судну, висять на тросах, немов хижі кажани, пробиваються з-під палуби, як щури, вилазять з усіх щілин. А яскраво-червона піч миттєво перетворює у прах тіла опозиціонерів і ворогів Артуро.

Музичне оформлення додає експресивності, яскравості та динамічності дійству. Оживляють і дарують драйв зонги у виконанні Оповідача – Михайла Кукуюка. Актор з'являється щоразу з оркестровою ями, немов з морських глибин, і дотепними текстами моралізує суспільство, викриває істинну личину героїв, засуджує, висміює, провокує. Артуро Уї грає Віталій Ажнов. Його герой – непоказний, кострубатий холерик, котрий з дрібного шахрая поволі перетворюється на всемогутнього гангстера. За допомогою злочинного оточення, корупції, залякування слабких, зрад-

Сцена з вистави «Кар'єра Артуро Уї, яку можна було спинити», за п'єсою Бертольда Брехта. Режисер Дмитро Богомазов. Національний театр ім. І. Франка.

ництва та сили він поволі підкорює собі усе місто. В образі величного вожака криється сірий, непоказний невдаха. Актор вдало поєднує смішні і химерні риси свого героя.

Чи схожий Артуро на Гітлера? Можливо, тільки зовні: охайно зачесане волосся з рівним проділом набік та вуса – дещо нагадують одіозного «фюрера». Проте ми помічаємо схожість героя з не менш відомим нашим сучасником – Путіним. Артуро неодноразово цитує «крилаті вислови-цитати» сумнозвісного диктатора, але прямих ознак схожості з ним у героя немає. Виходить, що Артуро у виконанні актора Ажнова ні на кого не схожий. Проте, здається, він уособлює в собі риси всіх диктаторів минулого століття водночас. Адже кожен з них – і Гітлер, і Сталін, і Мао Дзедун, і Кім Ір Сен – насправді ніколи не був схожий на себе, ховаючись за чимось іншим, більшим, протилежним їх-

Сергій Калантай, Віталій Ажнов і Акмал Гурезов у виставі «Кар'єра Артуро Уї, яку можна було спинити».

ньому нуру. Створюючи ідеальний образ вседержителів, кожен з них лише майстерно ховався за маскою-ширмою: фашисти, наприклад, заперечували і боролися з фашизмом, прикидаючись миротворцями та визволителями. А наш Артуро ховається за тим, за чим по суті сховався увесь сучасний «русский мир» з його кривавими бісівськими злочинами, за чим ховається сьогодні і сам Путін: за «Великою Російською Культурою». Алюзії на це у виставі можна побачити в образі Балерини (арт. Катерина Артеменко), що потрапила на палубу потопуючого корабля, немов з «московського Большого театру», та в образі Актора (арт. Олександр Ярема), – рафінованого російського інтелігента у п'ятому коліні, який відчайдушно передає підступні секрети акторської майстерності майбутньому злочинцю. У червоному піонерському галстуку, під кінець вистави Артуро тримається значно вільніше і м'якше, ніж на початку, він майстерно переймає в Актора всі прийоми Достоєвського, Пушкіна, і навіть грає «вітчизняного Гамлета», драматично і переконливо звертаючись до «бідного Йорика». Артуро шукає для себе відповідь на одвічне філософське питання: бути чи не бути (убити чи не убити)... На думку Дмитра Богомазова, всі диктатори втілюють свої жорстокі криваві задуми з мовчазної згоди їхнього оточення, яке від страху, наївності і байдужості опиняється заручниками на одному човні з тираном і разом з ним рано чи пізно ідуть на дно. Режисер натякає нам на неминучу катастрофу корабля ще на самому початку вистави, коли Молодий Доргсборо (арт. Михайло Матюхін) грається на авансцені макетом дитячого кораблика, а позаду справжній корабель починає щосили гойдати та штормити. Саме тоді, коли злодій Артуро був ще у личинці, коли він одержимо шукав методи швидкої і доступної реалізації, не зважаючи на етичні та моральні принципи, тоді його ще можна було спинити... А далі вже стало надто пізно.

Тож коли у фіналі злощасне судно нарешті почало тонути, на екрані з'явився відомий вислів про руський корабель, що поставив логічну оптимістичну крапку у дійстві, вдало підкресливши іронію над російським світом, який впевнено прямує у відповідному напрямку.

Микита Кожум'яка та інші

(огляд вистав Національного театру ім. М. Заньковецької)

Юлія Шукіна

Протягом трагічно-героїчного для України 2022 року театр ім. Марії Заньковецької у відносно мирному Львові здійснив, мабуть, рекордну в країні кількість постановок, хоча з початку війни до 1 квітня він функціонував як волонтерський штаб. Згодом поновилися репетиційна та репертуарна діяльність (максимально утруднена тим, що провідні актори трупи з перших днів війни вступили до ТРО), і колектив зміг поповнити репертуар шістьма прем'єрами. Одна з них – вистава для дітей «Микита Кожум'яка» за поетичною казкою О. Олеся у постановці режисера О. Огородника. У виставі сталося дивовижне відкриття актора Ярослава Дерпака, який грає заголовного героя. Саме юний, невисокого зросту і неатлетичної статури, але дуже привабливий своєю щирістю Я. Дерпак полонив глядачів: його Микита без жодних ілюстративних прийомів зумів все сказати про Україну, яка силою переконаності у своїй правоті та патріотизму билася з ворогом – «триголовим орлом»-Змієм. А тим часом княжі радники і ставні красені – старші брати Микити – поступово змінювали зневажливо-зверхнє ставлення до «малого» на повагу. Епічного відтінку надали виставі зрозумілі кожному дорослому мізансцени з мечем, який правитель самотужки проти Змія здійснити не ладний, тому що влада без енергійної підтримки народу – ніщо. Навіть при тому, що від читки до прем'єри «Микити Кожум'яки» минуло три тижні й вистава випускалася практично без «бюджету» (костюми й декорації бралися з інших вистав, що, звісно, додало виставі еkleктичності), сценограф Н. Тарасенко змогла ефектно вирішити сцену битви Героя зі Змієм. А відкритий у сучасність фінал казки з поклоном під «Доброго вечора, ми з України» додав дійству драйву й адреналіну.

Працездатність режисера О. Огородника продемонструвала і романтична вистава «Полісянка» за переробленою ним та поетом І. Павлюком давньою п'єсою В. Марцінкевича. Завдяки хисту і відчуттю стилю головного художника А. Романченка та високій музичній культурі оркестру й акторів під орудою диригента Б. Мочурада ця декоративна, без будь-якої «прив'язки» до сьогодення, вистава стала своєрідним естетичним антидепресантом для глядачів. Спорідненою попередній виставі постала ще одна «музична історія» (саме так, з відсилкою до популярного